

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Kuluttajaliitto on kiinnittänyt lausunnossaan huomioita niihin seikkoihin, joilla saattaa olla vaikutusta kuluttajien ja julkisten palveluiden käyttäjien asemaan ja esittää kohteliaimmin eri otsikoiden alla olevat huomiot.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

Yleisellä tasolla, kun erilaisissa asiointitilanteissa usein kuitenkin edellytetään henkilötunnusta, on hyvä, että henkilötunnus voitaisiin antaa nopeammin tilanteessa, jossa oleskeluun liittyvä hakemuksen käsittely on kesken. Sama huomio koskee osin myös esimerkiksi etärekisteröintimenettelyn mahdollisuutta jo ennen Suomeen saapumista. Esimerkiksi pankkitilin avaaminen avaa monesti pääsyn muihin kulutushyödykkeisiin esimerkiksi vahvan tunnistautumismahdollisuuden kautta.

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

-

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

-

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

Uudet sukupuolineutraalit henkilötunnukset tulisivat käyttöön 2027 eikä vanhoja henkilötunnuksia ole tarkoitus muuttaa. Elinkeinonharjoittajat saattavat käsitellä henkilötietoja ja tieto sukupuolesta on pääosin tieto, jota elinkeinonharjoittajan ei tarvitse saada tietoonsa kulutushyödykettä tarjotessa. Tästä näkökulmasta on perusteltua, ettei sukupuolta pysty päättelemään henkilötunnuksesta.

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

Uusi yksilöintitunnus ei sisältäisi lisätietoja (kuten syntymäaikaa) tunnistettavasta henkilöstä, mitä voidaan pitää hyvänä asiana.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että uuden tunnuksen käyttöönotto perustuu ehdotetulla tavalla vapaaehtoisuuteen. Tunnuksen käyttöönoton jälkeen on syytä tarkastella, miten tunnuksen käyttäminen koetaan kuluttajien keskuudessa.

On kuitenkin kannatettavaa, että mahdollistetaan vaihtoehtoisia keinoja tunnistautumiseen ja yleisesti voitaisiin ajatella, että kuluttajia helpottaa se, että organisaatiokohtaisia tunnuksia voitaisiin korvata uudella yksilöintitunnuksella. Kuluttajaliitto kiittää esitystä siitä, että laajempaa yhteiskunnallista käyttöönottoa tarkastellaan myöhemmin erikseen.

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuseronnosta koskevat huomiot

-

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuosituksien oikeat suuntaiset? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

Kuluttajaliitto yhtyy toimenpidesuosituksiin ja näkee viestinnälliset tarpeet asian ympärillä sekä sen, että lainsäädäntöä on syytä tarkastella. Etenkin lainsäädännön tarkastelu on tarpeen niillä alueilla, joissa informaatio-ohjauksessa on havaittu haasteita, kuten puhelinasioinnissa.

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asioinnissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasioinnissa?

Moni havaitusta haasteista ilmenee sote- ja lääkealalla. Kun työryhmän toimikautta on vielä jäljellä, ehdotamme, että työryhmään pyritään saamaan näitä aloja edustavia tahoja mukaan, jotta heidän osaamistansa voidaan hyödyntää työryhmässä. Sama ehdotus koskee myös potilasjärjestöjä.

Mitä säädosmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

-

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

Tietomurron kohteeksi joutuneen asemaa tulisi voida helpottaa. Muistiossa todetaan, ettei henkilötunnuksen vaihtamisen helpottaminen olisi tähän ratkaisu. On totta, että henkilötunnuksen vaihtamisesta saattaisi koitua erinäisiä seurauksia ja vaikeuksia. Kuluttajaliitto sai Vastaamon tietomurron tapahtuma-aikaan jonkin verran kysymyksiä henkilötunnuksen vaihtamisesta. Osa tietomurron kohteeksi joutuneista koki, että juuri henkilötunnuksen vaihtaminen auttaisi heitä kokemaan olonsa turvalliseksi. Tätä taustaa vasten emme yhdy siihen, että henkilötunnuksen vaihtamista ei tulisi helpottaa. On kuitenkin erinomaista, että tarkastellaan muitakin keinoja, joilla henkilötunnuksen väärinkäyttöä voidaan estää. Etenkin kannatamme DVV:n johdolla kehitettävää keskitettyä sulkupalvelua. Toivomme, että se voisi sisältää samalta luukulta tarvittavat kiellot sekä julkisille että yksityisille tahoille.

Meriranta Emmi
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry